

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11603

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1851

C O D I C E S

1852

tra omnes. Quo magis mirum, nullam ejus mentionem fieri in Annalibus Ordinis Min. Nolis tamen aut jocari cum eo, aut serius esse; dum enim jocatur, cantat: Ecce luther martinus ruderius Rudis rudior Rudissimus Johannis de manswelt Rudelij filius; dum serius est, Lipsiensis Doctores increpat, quod tamdiu Martinum lutherum non occiderint. Vide foll. 14. et 172.

CCCCLXVI.

⁶²⁷ Codex chartaceus lat. germ. Sec. XVI. Folior. 288. 4. Congeries est variorum Scriptorum ad Controversias Religiosas hoc Seculo agitatas pertinentium, maximeque contra Caroli V. Formulam dictam Interim directorum, quae perlustrabimus. I. Caroli V. Mandatum germ. ad Episcopum Ratispon. qui tunc erat Georgius a Papenheim, ut referat, qua ratione Interim in ejus Diocepsi observetur, et urgeat observantiam. Geben in vnser Statt Brussel in Brabant den 12. Octobris. Anno 1548. vnser Keiserthums im 28. Jare. L. d.

II. fol. 3. Ejusdem Mandatum germ. de observando Interim ad Statum Equestrem Districtus dicti am Kocher, fluvium Sueviae. Geben in vnser vnd des Reches Stat Augspurg &c. 17. Julii 1548. Imperii 28. Regnorum 33. Subscripti Carolus. A. Perrenot. Jo. Obenbürger.

III. fol. 5. Anonymi Scriptum germ. contra Interim, quod prae-notatur: Vermanung dem volck des Interims von irer opfermesse für zu lesen. et incipit: Ir ge-liebten in Christo Jesu unserm Hern, In disem heiligen Ampt &c. Contra Missae Sacrificium potissimum pugnat, et hic e ty-po descriptum dicitur.

IV. fol. 11. Aliud titulo: Das Interim Illuminiret vnd auss-gestrichen mit seinen angebornen naturlichen farben &c. et: Von Interim ein Judicium. Autoris nomen indicatur his literis L. R. C. A. Initium est: Vom Interim zu schreyben ist sorglich vnd mislich &c. Coloribus sex causticis adumbratur Formula Carolina. Ad calcem: Datum Augspurg Sonnabends nach Jacobi Apostoli. Anno 1548. Adsunt Notae marginales, totumque iterum e ty-po descriptum adseritur.

V. fol. 19. Wittebergenium quorundam Exceptiones contra Interim germ. Ettlicher von Witteberg bedencken auff das Interim. Initium: Erstlich das man fürgibt, wie die Principal vnd baubtartickbl &c. Percurruntur Capita de Iustificatione, Ecclesia, Sacramentis, Confessione, Satisfactione &c.

VI. fol. 31. Wittebergenium et Lipsiensium Confilium contra Interim germanice: Ratschlag der Hochgelernten zu Witteberg vnd zu Leipzg, das das Interim keins wegs, kein Christen zunemen sey. 1548. Initium: Vnns

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11603

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1853

P O L E M I C I .

1854

Vnns ist die vorrede, die neulich für das buech ist gemacht, nit zu gestelt &c. Methodus, ut in Opusculo priore. Ad calcem subscribuntur: Den 18 Junij 1548. Jovan. Pomeranus Doctor. Georgius Maior Doctor. Caspar Creutziger D. M. Philippus Melanthon.

VII. fol. 48. Consilium pium de causa religionis Interim. Ad ditum alia manu: *Viti Theodori. Scriptum moderatum germanicum e praecedentium tamen sententia. Incipit: Gottes gnad vnd trost zuvor, fursichtige Erbare vnnd weyse herrn. Ich hab vernommen aus anzeigen N. N. &c. Ad Ratisbonenses directum patet e subscriptione: Ad Augustam Tiberij. 1548. Ortholphi Theo. quem Ortholphum an eundem cum Vito putem, haereo. Mox ab ingressu memorat Autor, se olim ad reformandam Ratisbonensem Ecclesiam adhibitum fuisse.*

VIII. fol. 54. Job. Brentii Exceptiones contra Interim germ. Bedencken H. J. Brentzij auff das Interim. Initium: *In dem ersten furtrag vnd bernach in dem Rathschlag &c. In eundem cum prioribus sensum. Redeunt Cod. CCCCLXXXIII.*

IX. fol. 65. Magdeburgensium Libellus ad Caesarem contra Interim germ. Titulus: *Einer Christlichen statt undertheinig antwort auff das von K. M. uberschickt Interim, vnd ein radtschlag der predicanter der selben stadt. 1548. Initium: Aller durchleichtigster &c. Was E. R. K. M. der Re-*

ligion balb (nemlich wer es etlich gelerter mainung &c.

X. fol. 68. Anonymi Lutherani Exhortatio ad illos, qui Religionis ergo infestantur, germ. Titulus: *Ein kurtzer trost vnd unterricht deren, so vmb das heilig Euangelij der marbeit, vnd der recbten lere willen in gefar vnd leiden kommen. Initium: Jovan. 15. vnd 16. verkhundt der herr seinen Jungern &c. Agitur de Iustificatione, Sacramentis, Ecclesia &c. nomenque Autoris, ni fallor, ad calcem his literis indicatur: D. H. N. 1548. D. Hier. Noppius.*

XI. fol. 116. Formula Revocationis Pastoribus Lutheranis proposita germ. ironica, ut videtur; incipit enim: *Ich N. Narr unwirdiger Priester, et mox Pontifex sanctissimus Antichriptus adpellatur. Titulus huic Formulae praepositus longe aliud promittit; nam ita legas: Von der Messe vnd irem Canon Magistri Joannis Agricolæ Eisleben lehr vnnd schrift, welche er auf dem Reichstag zu Speier in der epistel zu den Colossern gepredigt, vnd folgent Anno 1527. zu Witteberg im druckb öffentlich bat aussgebn lassen, dem Interim so er jetztunt hat helszen stellen, gantz entgegen, daraus sein geist zuuermerckben. Qua ratione id factum, ignoro.*

XII. fol. 120. Exemplum aliud Libelli Magdeburgensium N. IX. relati. Praecedit tamen hic Consilium contra Interim eidem Civitati a quodam Pastore Anony-

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11603

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1855

C O D I C E S

1856

mo datum, quod insit: *Erneute — das buch des Interims vns von E. F. W. zugestelt hab ich auch mit fleiss ubersetzen &c.* Utrumque ex Impresso transcriptum dicitur.

XIII. fol. 128. Aliud Judicium quorundam Pastorum Urbis N. contra *Interim* germ. hoc initio: *Vorsichtige — Nachdem E. F. W. vns das Interim zuuerlesen, vnd was darinnen der gewissen halben unschedlich zuthuen befunden werden &c.* Ad calcem Annus 1548. Urbs videtur Norimberga.

XIV. fol. 134. *Joh. Hermanni* Censura Formulae *Interim* germ. inscripta: *Das man in diesen geschwinden Leufften dem Teuffel und Antichrist zugefallen nichts solt in den Kirchen Gottes endern.* Incipit: *Es darf nit wort, die alt schläng mit iren Kindern ist sehr listig &c.* Απογεαφον Impressi, ut notatur, fine mutilum. Theologus *Wittebergensis* erat Autor, sibique *Itali* nomen adsciverat.

XV. fol. 138. *Nic. Medleri* Sermo in *Lucae C. 14. de Hydrolico contra Interim.* Incipit: *Ich acht niemand mer zu unfern Zeiten so vnuerstendig, der da nit wust, was für ein spaltung ietz in der Religion were &c.* Habitus *Brunsvici 1548.* ut liquet ex Autoris Vita, quam *Joecherus* compendio refert.

XVI. fol. 148. *Hier. Noppi* Trias Epistolarum consolatoria rum germ. Prima ad Amicum incipit: *Das ir an mich so einen*

fraidigen vnnnd frutlichen briue geschriben habt &c. Laus urbis *Magdeburgensis* ob rejectum *Interim*, libenter se illi sacrum ministerium addicturum, sed retineri haec tenus a Principe, a quo e fauibus Leonis eruptus fuisset, *Argentinenses* valde urgeri ab Episcopo ad recipiendum *Interim*, occupatam a Rege (Ferdinando) *Constantiam* amotis Praeconibus, *Wirtembergicum* et *Ulmenses* succubuisse Formulae. Alterius *Epistolae* ad nescio quam Ecclesiam datae initium: *Wir wundern vns Jetzundt vnd thuet vns wehe hertzlich &c.* Hortatur ad tolerantiam etiam in eum eventum, quo privandi forent publica Verbi Dei praedicatio ne, ad lectionem et orationem privatam, ad spem in Deo locandam. Initium *Epistolae* tertiae ad Privatum quendam, qui ei significarat sua dubia de divinitate S. Bibliorum, veroque eorum intellectu: *Das ewig wort gottes vnnser bim. vatters weichs zu diser zeit mensch ist worden &c.* Meminit Noppii hujus paucis *Lexicon Univ. Lips.* ex Ephemeridib. dictis *unschuldige Nachricht.* an. 1708. quibus tamen *Epistolae* nostrae ignotae fuisse videntur.

XVII. fol. 162. Responsum Civitatis (ut dicitur) Christiana eadem ad Caesarem contra *Interim*. Additum alia manu in margine *Regenspurg.* Verum idem Exemplar est, quod N. IX. et XII. ad *Magdeburgenses* relatum fuit.

XVIII.

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11603

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1857

P O L E M I C I .

1858

XVIII. fol. 166. Job. Agricolae dicti Islebii sive Schnitter Epistola seu potius Tractatus ad Wolfgangum ab Affenstein Equitem, Consiliarium Palat. et variis Legationibus clarum germ. Incipit: *Edler — Nachdem itzundt auf disem Reichstag 1548. zu Augspurg, abermals wege vnd Mittl zugetragen &c.* Requisitus ab Affensteinio Concordiae media proponit, postquam, ut ait, omnibus Conventibus et Aetis ab a. 1525. ad a. 1548. interfuisset, quae et succinete percurrit, Protestantium Querelas enumerat, iis satisfacere nititur et sic Formulam Interim adumbrat. Ad calcem subnectit Schema Adhortationis ante Communionem ad Fideles habendae. Nescio, an hanc non levis momenti Epistolam Küsterus aut Kappius inter Agricolae Scripta referat, in Joecheri Lexico ab Adelungio continuato certe desideratur.

XIX. fol. 184. Magdeburgensem Querelae publice datae, postquam a. 1550. illorum Copiae a Copiis Georgii Meklenburgici, quae Wanslebium exusserant, ad Wolmerstadium caesae fuissent. Initium: *Gottes gnad — Allen unsfern geliebten bruedern in Christo vnd auch sonst meniglichen Thuen mir der Rat der Stadt N. unsfern disen bericht in warbeit &c.* Datae: *Mitwochen nach Michael. 1550.* Summa inde Capita repraesentat Sleidanus L. XXII.

XX. fol. 190. Responsum Job. Friderici Sax. Ducis pro se, filiiisque suis Carolo V. e captivitate datum contra Formulam Interim germ. inscriptum: *Hertzog Johannsen Friderichenn von Sachsen antwortt so Er für sich vnd seine Sonne halben der Rokhey. Mt des Interimbs halben gethan haben.* Incipit: *Ich hab in Vnnderthenghait angebört was die Rö. Kay. Mt mein allergnedigester Herr mir meinen freundlichen lieben Sönen halben, durch derselben Irer Mt Rath Herr Hainrich Hasenn haben anzeigen lassen &c.* Detrectat pro se, Filiiisque acceptationem memoratae Formulae. Notae chronologicae absunt.

XXI. fol. 193. Anonymi Lutherani Judicium, quo Formula Interim damnatur. Titulus germ. est: *Ein Einfeltig Bedenckhen aus H. Schrift ob man in unsfern kirchen mit guetem gewissen Einicherley enderung thuen möge.* Initium vero: *Erstlich ist zu mercken, das unsrer lieber herr Jesus Christus Ime ein kirchen oder gemein &c.* Scriptum sat moderatum.

XXII. fol. 204. Orationis Dominicæ, Salutationis Angelicæ aliarumque Precum et Sententiarum Biblicarum Παροδίαι profanissimæ contra Pontificem Rom. germ. hoc initio: *Bapſt vatter aller verlaugneten christen, Geschendt werdt dein verfluechter name &c.* Ingenium frustra quae ras.

XXIII.

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11603

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1859

C O D I C E S

1860

XXIII. fol. 208. Wittebergensis Academiae Testimonium de Moribus et Literis a. 1543. 15. Octobr. datum Hieronymo Noppio, dum ad ministerium Ecclesiae Ratisbon. evocaretur. Inter alia mirum commendationis genus: *Quanquam autem, ut natura eius est capax omnium artium, magnam et foeliciter didicerit philosophie partem, attamen quia vere et toto peccatore sentit humanum genus non esse casu ortum, sed a Deo conditum &c.* Ac si aliud doceret sana Philosophia.

XXIV. fol. 210. Hier. Noppii Epistola ad Amicum, qua Vaticinia quaedam Apocalyptic exponit, numerumque Bestiae videlicet DCLXVI. in Pontificis Rom. nomine reperit. Additur Epistolae Crisis Libelli Lipsiensis, quo contendebatur: Adiaphorę recte institui posse in Ecclesiis, nec posse Ministros Ecclesiis suas potius deferere, quam ea recipere.

XXV. fol. 222. Alia Ejusdem Epistola ad Amicum, qua respondeatur ad binas Quaestiones: I. an in defectu Ministri Protestantis Baptismus possit peti a Catholico? II. an eadem sit S. Caenae ratio? Primum adfirmatur, negatur alterum. Dein iudicium fertur de Job. Pfeffingeri Libello et aliis, quae ad sic dictum Interim adiaphoristicum Lipsiense pertinent. Finis: *Noui nunc nihil hic habemus, nisi quod narrant Marchionem Albertum (IV. Brandeb.) auxilio profectum*

Duci Mauritio (Sax.) cum quadringentis equitibus. Bene vale cum familia et amicis omnibus. E Patria (qua?) postridie Nonas aprilis. Anno incarnationis dominice. 1551.

XXVI. fol. 233. Ejusdem *Juditium de Adiaphoris.* Epistola est, quae insit: *Scripsi semel atque iterum congruere, vt sua iudicia fideles per verbum dei confirmant &c.* Contendit Noppius: *potuisse Adiaphora isto tempore et isto rerum statu recte institui et fieri eorum in templis mutatio, si, ut ait, qualis debuit, addita fuisset confessio.* Notae chronologicae desunt. En itaque plura ad Hier. Noppii res facientia in hoc Codice, quem Virum Joecheri Lexicon omisit, Universale Lipsiense obiter adtigit.

XXVII. fol. 240. Epistola N. Ga. ad E. Elonem. Nicolaum Gallum Cothenum puta, qui cum aliis Ministris Ratisbon. ob Interim stationem deseruit a 1548. cuius consilii eum in his Literis poenitet, quod fortassis martyrium, rubrum pileum Euangelici doctroratus, neglexisset, quem honorem toties frustra ambijt sanctis. ac fideliss. in operre domini propheta germaniae Lutherus; Verum solatur se Athanasii exemplo. Formulam Interim adpellat Idolum Caesaris, non minus Lipsico Decreto infensus. Initium: *Quod nihil bactenus ad te literarum dedi Reuerende Vir &c.* Ad calcem: 8. Augusti 1550. Magdeburgo, ut videtur.

XXVIII.

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11603

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1861

P O L E M I C I .

1862

XXVIII. fol. 242. *Testimonium Magist. Nicolai Galli.* Dum ad Munus Diaconi in Ecclesia Ratisbon. vocaretur, datum A. 1543. a Pastore Ecclesiae *Vuitebergensis* et ceteris Ministris, nominatim vero a Mart. Luther. *Joan. Pomerano*, et Casp. Creutziger DD. Initium: *Ver- satus est in scola ecclesiae nostrae Decennium Nicolaus Gallus Co- tentis &c.* Inter alia: *Legimus Lu: Cyreneum discipulum aposto- lorum initio ad danubium in Au- gusta Tiberina, ex cuius reliquiis Ratisbona condita est, Euange- lium docuisse. Tam Veterem ec- clesiam instaurari et repurgari gau- demus &c.*

XXIX. fol. 244. *Joach. West- phali*, ut e calce patet, Prae- loquium ad Libellum, quod incipi- t: *Controuersia de abrogatis Ce- remonijs hoc tempore instaurandis nihil habet perplexi &c.* Pollicet- tur in hoc Prae- loquio: *formis dialekticis nude proponere ob ocu- los rationes et argumenta alterius partis, quae seruitutem in ceremo- nijs improbat, ut ostenderet, sen- tentiam de reiectionis ceremonijs per- spicuam et facilem esse ad di- iudicandum.* Ni fallor, Prae- loquium istud ad eum Libellum perti- net, quem Vir hic πολυγεναφος a. 1549. *Magdeburgi* edidit in- scriptum: *Brevis Comprehensio*

Argumentorum adversus servitu- tem in ceremoniis papisticam, qui- que ibi eodem anno etiam ger- manice lucem vidi.

XXX. fol. 246. *Brevis Re- latio de obitu Mart. Lutheri cum ejus Elogio et enixo voto, ut Deus Papam, reliquasque Sectas mox in abyssum infernalem prae- cipites ejicere velit, germanice.* Initium: *Anno domini 1546. Jar den achtzehenden tag des Mon- nats februarij ungeuerlich nabent- vmb drej Vr zu morgens &c.* Hominis indocti conatus.

XXXI. fol. 248. *Ulrici Du- cis Virtembergici Decretum Germ. de promulgando Interim,* datum: *Vrach 19. Julij 1548.* Initium: *Als die Ro. key. M. un- ser allergn. berr vns kurtz ver- gangenen tagen &c. Adjuncta est Sigismundi Praefecti (Obervogt) Tubingani ulterior Promulgatio data 22. Jul. ejusd. anni, per scri- bam oppidi.*

XXXII. fol. 250. *Verfliculi quidam Rhedg Interemistæ Isle- bij Affixi: Cum Jene cum suo principe Eleclore fuisse.* Dirae elegiacæ in Job. *Agricolam dic- tum a Patria Islebium*, qui in condenda Formula *Interim Jul. Pfugio et Mich. Sidonio operam junxerat, et Joachimi Brandeb.* Ecclesiasten agebat. Incipiunt:

*Ergo etiam nostras tristissima pestis ad oras,
Ergo Draco Sathanæ concomitante venis &c.*

et, ut videtur, Job. *Stige- lium Gothanum* tunc Jenae Poe- Denis Codd. Theol. V. I. P. II.

ticen profitentem autorem ha- bent.

T t

XXXIII.

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11603

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1863

C O D I C E S

1864

XXXIII. fol. 251. Narratio germanica nota τε Συμποσίου a *Lutherō* instituti, in quo praeditus *Agricola*, *Lutherō* frustra exemplum praeēunte, Poculum tribus circulis distinctum non ultra primum circulum fissare valuit, Modimperatore mox, quid istud portenderet, explicante. Ad calcem latine subditur: *Hec vi-*

dit Spangenbergius et assignauit in Bibliam eius. An loco sat congruo, Lectoris judicium esto.

XXXIV. fol. 252. Ode Sapphica non inelegans, quae Coetum Lutheranum sub schemate gregis de rapto Pastore solatur, ejus adversis ingemiscit, eique fiduciam in Deum commendat. Incipit porro:

*Ergo te rursus ferient, pusille
Grex! novi fluctus super imminentes,
Aether et totus tibi iam minatur
Fulminis ictum &c.*

Ad Formula Interim adludi, palam est. Non sunt ad manum Stigelii Carmina Libris IX. a Fincelio Jenae 1571. edita, inter quae fortassis et nostrum occurrit.

XXXV. fol. 254. Hieron. Paumgartneri Norici ad L. D. Joan. Agricolam eislab. epistola. Data Noribergae. 15. Julij. 1548. Itaque post publicatum Interim, de quo in Epistola: *Hodie in omnibus templis per Ecclesiasticos nostros precipue Osmandrum* (Andr. qui tamen anno sequente in Prussiam abiit) *Cesaris clementia et consilium de parata* (sic) *ecclesia probata est, incredibili totius populi applausu et gratulacione, cum antea longe aliud metuerit magna pars Vrbis.* Epistolae initium: *Retulimus bodie ad senatum de ijs, que hoc biduo per te apud nos aeta sunt &c.* Nescio, an ullibi typis confignata.

XXXVI. fol. 255. Job. Agricolae Epistola: *Integerrimo atque*

doctiss. uiro magna pietate et eruditione predito D. Caspari Glatio Theologie doctori et Parochio in artemunda D. et amico Veteri itaque fidelissimo. Laus et Commendatio Formulae Interim, per quam conseruari et sanari Ecclesiam et reuocari jam ad veterem puritatem ait. Laus Caesaris. Sub finem: Aquilam (Casp.) hominem aliqui durum et stoicum eo deduxi cum multis aliis in illa profectione ut sint equissimi Cesari. Hac spe falsum fuisse Agricolam oportet; Aquilam enim Caesaris indignationem veritum aliquamdiu latere debuisse memorant, qui de eo tradidere. Epistola notis chronologicis destituta est.

XXXVII. fol. 256. Gasp. Creutziger Collationes. Initium: *Tandem de summa rei singulos statuere necesse est. Carolus nouam formam uult constituere et constituit dissentientem a nostra in aliquibus articulis magni momenti. Vult uideri medium querere inter*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11603

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1865

P O L E M I C I

1866

inter papistica et Lutherana. Hanc formam uolumus ne amplecti et adiuuare, an uero nos ab ea seiuengere. Expenduntur deinceps rationes in utramque partem, et adversis acceditur.

XXXVIII. fol. 258. *Epigrammata in Juris Canonici Incendium Heliodori Alexicaci. Quasi dicas Propulsantis Mala. Notum ex Historia, Lutherum a. 1520. ante Portas Wittebergae cum quibusdam Eccii, Emserique Scrip-*

tis etiam Juris Canonici Libros igne abolevisse, totusque Scenae adparatus describitur in Struvii Biblioth. Libb. rario. Theca I. p. 135. Jenae 1719. 4. Non defuisse celebrando Eventui, ut genus irritabile est, Vates, praefens docet Συλλογη acerbarum cum in Jus Can. tum in Leonem X. Invectivarum partim Distichis, partim Scazonii inclusarum. Numero sunt XIV. non unius, ut putem, ingenii. Primum incipit:

*Scilicet ut uarijs tu semper in æthera pennis
Sic etiam ad superos nunc leuis inde uolas
Grata favilla Deo &c.*

Scazon praeplacet, quorum unus *Epitaphium*, alter *In Papam ridicule circumiectum nuper in Bacchanalibus Ludis inscribitur*, quo etiam *Eccius*, *Emserus* et *Mota*, videlicet *Petrus Ep. Palentinus*, de quo *Alv. Gomecius L. VI. de Vita Franc. Card. Ximenni Hisp. illustr. T. I. p. 1107.*

videri potest, atro sale perfri-
cantur. Postremus *Semigræculus*,
Semijudaeus, *Sycophanta*, *Semitrinummus* audit. Adhaeret Ele-
gia longior: *An Doct. Martinus Lutherus uel iusta ratione, uel temeritate reformationis tragediam mouerit*, cuius initium:

*Lutherus magnum, iusta ratione, per orbem
Multa dedit multis discutienda uiris &c.*

XXXIX. fol. 264. *Comparatio 72. Discipolorum Christi cum totidem Ordinibus Ecclesiae Rom. five, ut ait Noster, Anticristi, cum variis Versiculis vernaculis injuriis in Pontificem, levis momenti.*

XL. fol. 268. *Aulae Cæsariae consideranda hoc tempore. Ad-
ditur in margine: Georgij Vice-
lij, et ad calcem: Anno 1549.
men: Julij. Geor. Vicelius. Theo:*

*Maximus scripsit. Quae verba ab
infesto Librario addita totius
Scripti fidem dubiam reddunt. In-
cipit illud: Inevitabili necessitate
urgetur Cæsarea maiestas, ut quod
foeliciter coepit, foelicissime absolvat,
et nisi perficiat, nisi instet
ac finem seditionibus Hereticorum
imponat, erunt nouissima peiora
prioribus. Perlustrantur deinceps
Protestantium Provinciae, eorum-
que confilia atro carbone nota-*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11603

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1867

C O D I C E S

1868

tur, *Brentius*, *Bernb. Zieglerus*, *Magdeburgum*, *Brema*, *Jonas*, *Amsdorfius*, *Melanchthon* vapuliant, exaggeraturque odium, quo *Lutherani* in *Carolum* ferantur.
De Margaretha de Sala legas: *Inter Hessitas Vxor sinistraria* (*ita enim pellex Spangenbergia vulgo vocatur*) nunquam regnauit *ambitiosus*.

XLI. fol. 272. Philippi Melanchthonis Epistola ad Christoph. de Carlwitz Confiliar. Electoris Saxoniae data 4. Calend. Maii anno 1548. in qua nota animi moderatione judicium suum de *Caroli V. Formula* exponit, *Lutherique φιλονεκιαν* obiter tangit.
Incipit: Cum de beneficio Illusterrimi Principis Electoris &c. et legitur in *Collect. Epistolar. Lugd. Bat. 1647. p. 20. 8.* Sub finem, ubi ait *Melanchthon: Con filius de bello nunquam adhibitus fui, Noster interserit: Magdeburgensi.*

XLII. fol. 277. Censura Pontificis super Interim. 48. Ita quidem foris adscriptum; verum videtur potius *Stricturae* in Articulos quosdam ab Electoribus et Statibus Protestantium propositos. Tale enim initium: *In Responsione Electorum. I. Inauditum est quod ordinatus presbyter uxorem ducat et sacrum officium administret &c.* Puncta sunt XII.

XLIII. fol. 279. 12. Propositiones. In margine: *Gasp. Hüberinus.* Fuit is Ecclesiastes *Augustanus*, mortuus a. 1553.

His *Propositionibus*, quarum initium: *Cæsar non est Ethnicus aut Turca, sed Christianus Imperator &c.* adprobat *Formulam Interim.*

XLIV. fol. 281. Confiai Tituli Job. Friderici et Mauritii Saxonum, quorum prior *Gratia dei electus &c.* alter *Gratia diaboli elixus* & quae sunt ejusmodi frivola, nuncupatur. Adhaerent *Articuli VI. germanici*, inscripti: *Conclusio Sinodi Ratisbo: 49.* quibus jubentur Parochi *Lutheri* doctrinam recantare, Poenam injungendam et absolutionem a Legato Pontif. praestolari, Libros Lutheranos Episcopo tradere, Uxores et Proles amandare &c. Subjicitur nomen *Georgii Zorn a Buelach eq. Aura.* qui eo tempore Neoburgi in *Palat.* Gubernator erat, et 1567. obiit.

XLV. fol. 283. Nicolai Galli, cuius nomen in margine comparet, *Judicium contra Interim* germ. inscriptum: *Ein Ratschlag eines predicantes einer Christlichen Statt* (in marg. *Regensburg*) 1548. auf das *Interim*. *Incipit: Ernueste — das Buech des Interims uns von E. F. W. zugegestelt hab ich auch mit vleiss ubersetzen &c.*

XLVI. fol. 287. Pasquillus et Scholasticus. *Dialogus Satiricus de Interim* ad imitacionem *Donati Grammatici*, cuius initium: *Paf. Interim quæ pars? Scho. Aduerbium. Paf. quid est aduerbium? Scho. est Verbum Satanæ coniunctum cum verbo*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 11603

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars II. Wien 1794.

1869

POLEMICI

1870

*verbo dei ad decipiendas animas
et stabiliendam idolatriam Anti-
christi et confirmandam Tyranni-
dem. &c.*

En itaque Codicem Documentis ad Historiam Eccl. Germaniae Sec. XVI. facientibus refertum, ejusque Indagatoribus non negligendum!

CCCCLXVII.

Codex chartaceus germ. Sec. 158
XVI. Folior. 46. f. continet
I. *Lutheranorum impugnationem*
*rhythmis irata Minerva adstric-
tam ad Fridericum Nauseam Epi-
scopum Vienn. Autore anonymo,
qui se fratrem Bohemicum adpel-
lat. Inscriptio:*

*Dem Hochwirdigen in Goth herr H. Friderich
Byschoff zu Wyben von goth fürschn genediglich
Ein rechte Fürstande aus Heilliger schrift
Wider Luttherisch Seckten vffs kurczte gericht
Geczogen aus alden vnd Nauen Testamenth
Den bestendigen Christen zw Trostb gesentb.*

*Non sic Impij. non sic, Sp. I.
Der Bebmische Bruder. 1548.
Neque tenebo Lectorem, si ad-
didero, subjunctam esse Cantile-
nam ejusdem furfuris: Ein Lied
wider Martinum Lutthern.*

II. fol. 34. Scriptum contra Formulam Religionis dictam Interim a Carolo V. in Comitiis Augustan. 1548. publicatam hoc titulo: *Welcher massen das Interim den Christlichen ständen augspurgischer Confession ist vor-
geben vnd afferlegt.* Huic titulo alia manu impositum est: *Mart. Buceri.* Rejectam fuisse ab hoc Viro praedictam Formulam testis est Sleidanus L. XX. p. 625. calamo vero etiam impeditam Biblioteca Gesneri, quae inter Buceri Vernacula nondum edita censet Scripta quaedam de Interimistico negotio. Facile igitur praesens hoc nostrum eo pertinere

poteſt, viderique αὐτογεαφον. Praemittuntur §§. Formulae 7. 8. et 9. inque eos Commentatio instituitur. Succedit dein impugnatio ipsorum Articulorum sic inscripta: *Was die Ratgeben und Ansteller des Interims den Christen ongleublichs vnd ontræglichs in das Interim gesetzet haben.* Denique Articulus XII. *Von Ceremonien vnd gebrauch der Sacramenten,* per partes descriptus, notisque ad partes singulas stipatus est. Clausula Scripti totius: *Er gebe gnad vnd hilf, vnd bleybe bey vns, dan der abent ist nach. Amen. Amen.*

Conjectum est praeterea in hunc Codicem folium unum, in quo scriptum est primo Carmen Johannis Stigelij in Islebium interimistam curruſ adfixum, cum pertransiret oppidum Jenam. Islebius hic Johannes Agricola est Aulæ Bran-